

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vln.

Cene po pošti:
za celo leto . R 84—
za pol leta . R 42—
za četrt leta . R 21—
za 1 mesec . R 7—
Za Ljubljano mesečno 7 R
za inozemstvo mesečno 12 R—
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 6
Uredn. telefon št. 50

Razredna diktatura.

Doba, ki je odprla vse mehove sebičnosti in nemoralnosti sploh, liberalna doba, je uvedla v kulturno in socialno življenje »nadčloveka«. Nadčlovek je tisti, ki ima večje zmožnosti, višje stališče, večjo moč, več premoženja, tisti, ki sebe lahko bolj uveljavi kot drugi. Ta nadčlovek sme po liberalni filozofiji vse. Zanj ni greha, ne kazni. Njegova moč je njegova pravica. Iz tega mišljenja so zrastle evropski samolizlega poslednjih dveh stoletij, kapitalisti, nasilniki in javni epikurejci. Vsi ti ljudje so napovedali boj krščanstvu.

A zoper te liberalne »nadljude« so se jele polagoma dvigati vse zatirane ljudske mase. Navzemale pa so se istočasno ravno istega sebičnega in nemoralnega duha. Sklicevati so se začele na »ljudsko voljo« na pravo »revolucijo«, a zaradi skvarjenosti in sebičnosti so tlačili tisti, ki so prišli v imenu »ljudske volje« in »revolucije« na vrh, vse tiste, ki niso bili tako srečni, da bi dospeli med vladajoče. In to se godi danes po Evropi pred našimi očmi. Tudi ti so napovedali boj krščanstvu.

Klic »razredna diktatura« doni tudi po naši državi. Liberalni izobraženci, »intelektualci«, si skušajo diktaturo svojega sloja zagotoviti s posebnimi privilegiji v volivnem redu. V njihovem zaledju stoji bankirji, prekupci in verižniki. »Samostojna kmetijska stranka« terja diktaturo kmetov. Stranka materialističnih socialistov in komunistov zahteva diktaturo proletarcev.

Diktatura je tlačjenje vseh slojev s pomočjo enega razreda. Diktatura napoveduje boj vsem. Diktatura v smislu materialistične modrosti pravi: Moja pest je moja pravica. Ni je postave izven moje pesti. Tlačiti smem vse, če le morem. Ta nauk uči in zagovarja materialistični kapitalist, materialistični intelektualac in materialistični delavec.

Diktatura, kateri vsa pravica je lastna pest, izziva odpor vseh. Vsi, ki jih davi za grlo, se skušajo braniti. Zato tako mišljenje, tako postopanje povzroča socialne nemire, socialne boje, državljansko vojno, najnevarnejšo in najhujšo pošast izmed vseh bojev in vojsk v vsej zgodovini. Diktatura, ki uveljavlja pest namesto pravice, ubija vsak socialni blagor.

Pri nas uvidevajo vsi pošteni ljudje velikanski pomen krščanskih strokovnih organizacij. Stanovske organizacije, ki ne mislijo na brutalno nasilje, ampak streme za tem, da uveljavijo v družbi krščansko moralo, po kateri dobi vsak, kar mu gre, so edina rešitev sodobnih držav. Največji dobrotnik lastnega stanu, lastne države in vseh moralnih ljudi je danes tisti, kdor se

trudi, da narastejo, se učvrstijo in zmagajo krščansko misleče stanovske organizacije.

Pomen Jugoslovanske Strokovne Zveze, kakor skromna je bila dozdaj, smo občutili v naši državi že parkrat. Čimbolj bo vrelo po Evropi, čim neznosnejše bo socialno nasilje in klanje, uničevanje vseh dobrin, bolj bodo blagoslovljali delavci in vsi prijatelji zdravega socialnega razvoja sloj,

ki ne stoji na stališču nasilja, mesarske diktature, ampak, ki dviga zastavo socialne pravičnosti. K odstranitvi sedanjih neznosnih razmer in upeljavi veselejšega socialnega reda bo pripomoglo v naši državi zlasti tudi krščansko misleče delavstvo in njegova organizacija Jugoslovanska Strokovna organizacija.

Delavsko gibanje v Italiji — za socializacijo.

LDU Milan, 15. sept. (DunkU) »Corriere della Sera« javlja iz Bielle, da delavci nadaljujejo zasedbo tekstilnih tovarn. Na podlagi dogovora z lastniki pa so zapustili tovarno Rivetti, v kateri dela 2000 delavcev.

LDU Rim, 15. sept. (DunkU) Poleg pogajanj v Milanu se vrše pogajanja v Rimu med zadrugami in vlado, da se pospeši

prevzetje tovarn po zadrugah, ki zahtevajo, naj zadruga takoj prevzamejo državne obrate, naj pa lastnina ostane državi. V kolikor je denarnih sredstev na razpolago, se bodo privatne tovarne odkupile, sicer pa prevzamejo obratne fondе delavci. Lastnikom se bodo dale zmerne obresti in gotov delež pri dobičku.

Rešitev uradniškega vprašanja.

LDU Beograd, 16. sept. Na seji ministrskega sveta so razpravljali o rešitvi uradniškega vprašanja. Sklenili so, naj ministri dr. Lazar Marković, Ivan Kovačević in dr. Kukovec izdelajo načrt zakona, in sicer na podlagi poprejšnjega načrta izzva vlade Stojana Protiča. Dokler se to ne izvrši, se bodo izplačevale vsem uradnikom v kraljevini draginske doklade. Do-

klade za uradnike v pokrajinah preko Save, Drine in Donave bodo višje, ker so bile doslej manjše, nego so jih dobivali uradniki v Srbiji. Razen tega je vlada odredila, da morajo biti uradniki vse kraljevine člani uradniških konsumnih zadrug, katerim morajo redno plačevati vstopnino in članarino. Tem zadrugam bo dala vlada obratni kapital.

Italija se bo pogajala z nami.

LDU Split, 15. sept. »Nova Doba« je prejela iz zanesljivega belgrajskega vira vest, da je bil naš minister za zunanje posle dr. Trumbić, pred svojim odhodom iz

Pariza službeno obveščen, da je Italija pripravljena nadaljevati pogajanja, ki bi se imela kmalu začeti. Popustljivost Italije je pripisovati pritisku Anglije.

Dalmacija neodvisna država?

LDU Split, 15. sept. Posebna deputacija dalmatinskih Italijanašev se je podala na Reko, da prisostvuje svečanostim, ki so se vršile na Reki dne 12. t. m. Ob tej priliki je prosila deputacija D'Annunzia,

naj proglasi Dalmacijo za neodvisno državo pod vlado admirala Milla. Kakor vse kaže, so dalmatinski Italijanaši dobili navodila iz Rima.

NOVA VLADA NA ČESKOSLOVAŠKEM.

LDU Praga, 15. sept. Češki tiskovni urad javlja: Danes ob trinajstih se je sestel ministrski svet h kratki seji, v kateri je bila podpisana ostavka celokupnega kabineta. Po seji ministrskega sveta se je sešel stalen odsek, kateremu je Tusar naznanil sklep ministrskega sveta. Nato se je zasedanje odsek za 14 dni odgodilo. Popoldne so bila pri predsedniku Masaryku posvetovanja glede sestave novega kabineta, katerega lista bo že jutri objav-

ljena. Nocoj ob dvajsetih se bo stvar odločila.

LDU Praga, 15. sept. (ČTU) Predsednik Masaryk je danes imenoval nastopno novo ministristvo: Predsednik kabineta in notranji minister predsednik politične deželne uprave na Moravskem dr. Černy, brambni minister general Husak, minister za pošte dr. Fatba, minister za poljedelstvo dr. Brdlik, minister za železnice dr. Burger, minister za Slovaško dr. Micura, minister za socialno skrbstvo dr. Gruber,

minister za vsučilišča dr. Fajner, prehranjevalni minister Prusa, minister za zdravstvo dr. Prochazka, minister za zunanje posle dr. Beneš, upravnik finančnega ministristva dr. Engliš, minister za šolstvo dr. Pusta, justični minister dr. Popolka, trgovinski minister in upravnik urada trgovine z inozemstvom dr. Hotovec.

Volivni zakon za konstituanto.

Včeraj smo navedli iz volivnega zakona glavne določbe v delokrogu in zakonodajni dobi konstituante, o oprostitvi volivcev vojaških in drugih dolžnosti ob času volitev, o volivnih okrožjih in številu poslancev, o državnem odboru, k vodi volitve in o pogojih aktivne in pasivne volivne pravice. Danes nekaj bistvenih določb iz nadaljnjih členov.

Volivne liste.

Člen 19. Volitve so tajne in se vrše po občinah temeljem volivnih list, ki so sestavljene po abecednem redu. Glasuje se s kroglicami.

Člen 20. Tekom 18 dni po razpisu volitev morajo občinski uradi predložiti volivne liste ali imenike. V listo se morajo vpisati vsi, ki majo po členu 9. volivno pravico in stanujejo v dotični občini že najmanj 6 mesecev. Vpisati se morajo tudi vsi vojak, ki bodo do dne volitve doslužili svojo vojaško dolžnost.

Pravilno sestavljene volivne liste mora občinski urad poslati sodišču 1. inštanice, da jih potrdi in vrne. Potrjeni volivni meniki morajo biti nato 8 dni razpoloženi vsakomur na vpogled. Vsak ima pravico, da v tem roku volivne liste pregleda, prepiše, objavi in tiska bodisi zase, bodisi za koga drugega.

Razpoložitev volivnih list se mora pravčasno na običajen način razglasiti; po kmetijskih občinah se morajo vrhu tega volivne liste same javno prečitati.

Volitev se bo smel vdeležiti le tisti, ki bo v volivni listi pravilno vpisan.

Člen 25. Kdor opazi v volivni listi napako, more zahtevati, da se popravi, in sicer ali ustmeno na občinskem uradu ali pa pisмено na sodišču 1. inštanice. V to svrhu pa mora predložiti dokaze v obliki polnopravnih javnih listin.

Člen 26. Vse pritožbe proti volivnim listam se morajo reševati v roku 2 ur. Kdor prvič ni doprinesel dokazov za popravilo in je bila njegova zahteva zato odbita, more zahtevo ponoviti, ako tedaj predloži veljavne dokaze. Proti rešitvi občinskega urada je dovoljen vzklic na sodišče prve inštanice.

LISTEK.

H. Gourdon de Genouillac:

Gozd bede.

(Prevel iz francoščine D. J.)

Mrzlega zimskega večera je prišel ob rob gozda mladenič. Pogled na gozd je moral napolniti vsakogar s strahom.

Visoka drevesa z orumenelo skorjo in z vejevjem, čigar listje je že odpadlo, gosto in grčavo grmovje, na čigar steblih je rastlo trnje, ozke in vijugaste poti, ki so se razcepljale in zopet združevale, kakor niti nerazmotne mreže, trnje, vse to se je tam nahajalo.

Mladenič je hitro korakal. Neka vidna skrb je mračila njegovo čelo in se polastila celega njegovega mišljenja; kajti videl je le korak pred sabo, dreve in grmovje se je vedno bolj zgoščevalo, in mladenič je zapazil tudi, da postajajo pota vedno bolj redke.

Šel je še vedno naprej. Toda kmalu je legel, že pri koncu s svojimi močmi, ker je obupal, da bi mogel priti iz labirinta, v katerega je zagazil. Dolgo časa je ostal na tem mestu, kajti mrzla je bil zamrznil njegove otrple ude, trud dolge hoje je bil izčrpal njegove moči, in lakota ga je mučila.

Nepredana pa ga je premašala žalost

in je zakričal. Krik je odmeval v daljavi.

Dvignil je glavo: trje močje so stali pred njim, ne da bi jih bil videl ali slišal priti.

Vztrepetal je: pogled treh mož je bil trdovratno uprt v njegov obraz.

Eden je bil oblečen v opravo iz zlatega sukna, ki je bila privezana na telo s pasom, čigar diamantna spona se je bleščala kot fosfor; ob strani pa mu je visel meč.

Drugi je nosil črno obleko in rdeč pas.

Tretji je imel tuniko iz modrega sukna in usnjen pas. V roki je držal sekirko, na katero se je naslanjal.

»Kaj delaš tu.« so rekli enoglasno trije tovariši.

»Borim se s smrtjo.« je odgovoril mladenič, »imejte usmiljenje z mano!«

»Kaj hočeš?« so zopet vprašali.

»Odit čim najpreje iz tega prokletega gozda.«

»Izvoli si torej izmed nas treh onega, ki naj te spremlja; kajti potreba ti je samo vodnika in tvoja dolžnost je, da ga izbereš.«

Mladenič je premotril vsakega izmed treh mož, ki so molče čakali na izid pregleda, imenoval je onega, ki je bil oblečen v opravo iz zlatega sukna, kajti spona je žarela sijaja, ki je razsvetljeval prostor.

»Tebe sem izvolil.« je rekel.

Tedaj je poseben smehlaj preletel neznančeve ustnice in medtem, ko je ne-

znanec podal roko mladeniču, sta izginila njegova dva tovariša kot prikazen.

Nem od strahu je mladenič prijel za roko svojega vodnika in odšla sta.

Oh, bil je hiter tek. Za njima so bežala drevesa in šum njiju korakov je odmeval neprenehoma, in vendar, po preteku ene ure, sta bila še vedno v gozdu.

»Oh, kakor sem truden!« je zaječal mladenič, ko se je ustavil na križišču več cest.

»Pot je še dolga in najine noge so preslabotne, da bi naju dovedle do cilja: toda, ravnoprav, semkaj jezdi potnik na konju. Izderi ta meč. Takoj, ko pride blizu, ga mu suni v srce in polasti se njegovega konja, katerega bova zajahala.«

»Groz! Toda kdo si vendar ti, ki mi tako svetuješ?«

»Zločin sem!« je odgovoril neznanec.

»Izgini, izgini!« je rekel mladenič in padel z obrazom na zemljo.

Zaslišal se je peklenski grohot, in mladenič je ostal sam.

Vstal je: druga dva neznanca sta pred njim.

»Kaj delaš tu?« sta ga vprašala.

»Borim se s smrtjo.« je odgovoril mladenič, »imejte usmiljenje z mano!«

»Kaj hočeš?« sta rekla.

»Čim najpreje oditi iz tega prokletega gozda.«

»Izberi si torej tistega izmed naju, ki naj te spremlja, kajti potreba ti je samo

vodnika in tvoja dolžnost je, da ga izbereš.«

Mladenič je premotril oba moža in izvolil tistega, ki je bil oblečen v črno obleko z rdečim pasom.

»Tebe sem si izbral.« je rekel.

Tedaj se je zasmejal neznanec in, ne da bi kaj izpregovoril, podal mladeniču roko. Medtem pa je njegov spremljevalec izginil kot prikazen.

Nem vsled strahu je mladenič prijel za roko svojega vodnika in odšla sta.

Hodila sta celo uro in dospela na rob prepada, odkoder se je slišalo kričanje in ihtenje.

»Oh, kako sem truden!« je zaječal mladenič in se ustavil.

»Pot je dolga in najine noge so preslabotne, da bi naju dovedle do cilja; tudi jaz sem te pripeljal semkaj, da ti ponudim edino sredstvo, ki te pripelje iz gozda; na dnu prepada je smrt, ki nas osvobodi vsega trpljenja.«

»Groz! Toda kdo si vendar ti, ki mi tako svetuješ?«

»Obup sem!« je odgovoril neznanec.

»Izgini, izgini!« je rekel mladenič in padel z obrazom na zemljo.

Zaslišal se je peklenski grohot, in mladenič je ostal sam.

Dvignil se je: tretji tovariš je stal pred njim.

Ko se je spomnil imen obeh drugih to-

Člen 29. Vse listine, ki so potrebne kot dokaz za pritožbe proti volivnim listinam, morajo izdajati vsi cerkveni in drugi uradi popolnoma brezplačno (izpiski iz rojstnih knjig, potrdila itd.) Le na vseh takih listinah se mora izrečno označiti svrha: za volitve. Te listine se ne bodo mogle porabiti za nobeno drugo svrhu. Vse take listine morajo oblasti izdajati tekom 24 ur.

Člen 30. Popravljeni volivni listi se morajo 60. dan po razpisu volitev poslati prvoinstančnemu sodišču v naknadno potrditve. Potrjene liste vrne sodišče tekom 3 dni občinskemu uradu. Sedaj so volivne liste končno veljavno zaključene.

Kandidatske liste

Člen 33. V času od 65.—75. dne po razpisu volitev se morajo prvoinstančnemu sodišču (v Sloveniji v Mariboru in Ljubljani) predložiti kandidatske liste. Te morejo biti pisane ali tiskane.

Člen 34. Kandidatsko listo more vložiti najmanj 100 volivcev enega ter istega volivnega okrožja.

Člen 35. Sestava kandidatskih list: Na vrhu se zapiše ime volivnega okraja in dan volitev.

Potem se zapiše pod 1:

Imena in priimki, bivališče in poklic kandidatov, ki morajo odgovarjati splošnim pogojem člena 13.

Pod 2. se vpišejo imena itd. posebnih kandidatov, o katerih govori člen 14. (visokošolska izobrazba) in njihovih namestnikov.

Vsaka lista mora obsegati toliko številov splošnih in posebnih kandidatov, kolikor poslancev spada na dotično volivno okrožje. (za ljubljansko-novomeško-goriško-koroško volivno okrožje torej 14 ali 15 kandidatov — končno veljavno določi število š. Državni odbor —, in sicer 11 ali 12 po splošnih in 3 po posebnih pogojih.)

Pod imeni vseh kandidatov se morata posebej zapisati imeni dveh predstavnikov te liste (zaupniki strank) za glavni volivni odbor in dveh njihovih namestnikov za vsako volivno mesto.

Pod vsem tem se morajo lastnoročno podpisati predlagatelji — najmanj 100 po številu. Nepismene po veljavnih običajih podpišejo sopredlagatelji. Kandidatsko listo smejo podpisati le tisti, ki so veljavno vpisani v volivni listi.

Vsak kandidat in namestnik mora dati pismeno izjavo, da kandidaturu sprejema, katere izjave morajo predlagatelji obenem s kandidatsko listo predložiti prvoinstančnemu sodišču.

Kandidatsko listo (z gori omenjenimi izjavami kandidatov) mora v dveh izvodi osebno predložiti prvoinstančnemu sodišču najmanj 5 podpisnikov, in sicer v roke predsednika ali njegovega namestnika, od katerega dobe takoj potrdilo o vloženi listi. Sodišče bo ugotovilo, da li odgovarja kandidatska lista v vsakem oziru vsem predpisom ter jo nato potrdilo. Tekom 24 ur po prejemu vrne sodišče en potrjeni izvod kandidatske liste predlagateljem, drugi izvod pridržijo pod pečatom zase. En prepis kandidatske liste pošlje upravi državne tiskarne, da ga priobči v »Službenih Novinah« pod naslovom »Kandidati za narodne poslance.«

URADNO NAZVANJE O RAZPISU VOLITEV.

LDU Ljubljana, 16. sept. Predsedništvo deželne vlade je prejelo iz Belgrada nastopno uradno brzojavko: Volitve narodnih poslancev v ustavotvorno skupščino se bodo vršile v vsej državi dne 28. novembra t. l. Po predpisih zakona o volitvah narodnih poslancev v ustavotvorno skupščino se pozivlje ustavotvorna skupščina na dan 12. decembra t. l. v Belgradu.

varšev, je skušal ubežati; toda neznanec ga je zadržal.

»Pojdi z mano, pot je še dolga, toda Bog pomaga njemu, ki potrpi.«

Mladenč ga je pogledal in ker je bila vrsta na njem, mu je dal roko.

Neznanec pa se je zadovoljil, da je šel korak za korakom pred njim; nato si je s pomočjo sekire naredil novo pot, ko je posekal drevesa, ki so ju ovirala, da nista mogla iti naprej. Nato je rekel mladeniču:

»Deni na svoje rame eno izmed dreves.«

Mladenč je ubogal, čeprav je bila njegova utrujenost skoro prevelika.

Slednjič je dospel neznanec, sekajoč ves čas s sekuro, z mladeničem na rob gozda. Pred njima se je razprostrela širna planota, sredi katere se je nahajal grad.

Tedaj je dejal neznanec mladeniču:

»Gozd, ki si ga prekoračil, je gozd bode. Spominjaj se ga in sedaj odloži svoje breme.«

Mladenč je vrzel drevo na zemljo. Ko pa je padlo, se je spremenilo v dolg valj iz zlatih kamnov.

»Kdo si vendar ti, ki si mi tako svetoval?« je vprašal mladenč poln začudenja.

»Delo sem,« je odgovoril tovariš.

Politične novice.

+ Tržič. Komunisti so preteklo nedeljo zopet osrečili naš trg. To pot se jim je godilo že nekoliko slabše kot zadnjič. Socialisti jim najprvo niso hoteli prepustiti prostora za zborovanje. Hiša s konsumom je last Kristanove struje. Slednjič so le dosegli, da so smeli zborovati v tistem prostoru. Navzočih samo okrog 40 oseb. Govornik je zabavljaj na vse strani, vse stranke je napadal. Rekel je, da sedaj še ni čas za revolucijo, pač pa naj se pripravljajo nanjo. Komunistična slava zahaja in socialisti so to pot zopet na vrhu.

+ Kamnik. Krampe in kladivo je vihtel na nedeljskem komunističnem shodu pri nas neki gospod Fabiančič iz Ljubljane. Porabil je splošno ljudsko nejevoljo, ki vlada vsled nereda v državi, za svoje agitativno sredstvo. Da je treba temeljite metle, to vemo mi že zdavnej, zato se ta metla tudi že veže. Če pa bomo čakali, kdaj bodo komunisti napravili revolucijo, ker drugega napraviti niso sposobni, bomo mi že lahko stokrat iz kože djani. Če je že ves svet komunističen, zakaj pa vlada danes še kapital? S. Fabiančiča hrana je ravno pripravna za pitje njegovih zasleplencev, uvidevnežem je pa le v zabavo. Vkljub pompu je bil shod slabo obiskan in še izmed teh je bila polovica obiskovalcev drugega mišljenja.

+ Proti politiki dr. Vesniča. Z ozirom na dr. Vesničev nastop v parlamentu v prilogi ententi in posebej Italiji prinaša »Agrarmer Tagblatt« oster uvodnik, v katerem pravi med drugim: »Ali g. ministrski predsednik resno misli, da more voditi politiko, ki nasprotuje opetovano izraženi volji ljudstva in da sme pristati na vse zahteve, ki jemlje naši državi sposobnost za življenje — vse to samo zato, da si ohranimo dobrohotnost entente, ki se nam je doslej tako slabo rentirala. Kratkoterminalno — ali hoče biti g. ministrski predsednik spravljiv nasproti Italiji za vsako ceno tudi tam, kjer gre za naše življenjske koristi? Vihar in nedeljena nevolja, ki jo je v zbornici povzročila ta izjava g. Vesniča, je nedvoumna nezaupnica za tako politiko. G. dr. Vesnič naj pomni, da bo nosil on in njegova vlada polno odgovornost za nesrečo, ki bi nastala iz te njegove politike. Našega g. ministrskega predsednika, ki je bil enkrat jugoslovanski poslanik v Parizu, treba osebno opozoriti, da ni sedaj pariški poslanik v Jugoslaviji.«

+ Leninovo mnenje o svobodi. Moskovsko »Proletarskoje Echo« je priobčilo — kakor poročajo listi iz Helsinkfora — govor, ki ga je imel nedavno ob neki priliki Ljening, da je svoboda iznajba buržuazije, da bi s njo prikrila gospodarsko suženjstvo. Rusija se mora misli na osebno svobodo odreči. Rusija potrebuje močnejšo vlado par ljudi, ki imajo jasn pogled in določno razredno zavest. Nezadovoljnost in graja sta protirevolucionarni pregrešek in se se temu primerno kaznujeta. — Pri bližnjem enako mnenje so imeli o Rusiji tudi ruski carji in njihovi državniki. Nje je burja odnesla. Nič drugega ne bo z Ljeningom in njegovimi tovariši.

+ Mednarodni ženski kongres se vrši te dni v Kristianiji. Navzočih je 340 delegatkin s celega sveta. Jugoslovansko žensko zastopa odlična srbska pisateljica ga. Izidora Sekulic, ki se je v angleškem in francoskem govoru zahvalila Ameriki in zapadnim evropskim državam za pomoč pri obnovi Jugoslavije. Nemška zastopnica je kongres samo pozdravila in izjavila, da se nemško žensko kongresa ne more udeležiti, ker se Nemčiji še ni dovolil pristop v zvezo narodov.

+ Češkoslovaški naučni minister proti verskemu pouku v šolah. Deputaciji židovskih duhovnikov-rabinov — ki je prišla prosit, naj bi se število učnih ur za vero nauk na šolah zvišalo, je češkoslovaški naučni minister Habrmann odgovoril, da ima vlada nasprotno namen, da se na vseh šolah brez razlike zniža verski pouk na eno samo uro na teden. V Češkoslovaški republiki hočejo očividno Boga polagoma odstaviti. Slepi napuh, ki se bo prej ali slej zgrudil ali na kolena ali v prah. Druge poti za brezverstvo zgodovina ne pozna.

+ Sklepi tirolskih katoliških kmetov. Dne 12. t. m. so zborovali v Inomestu tirolski kmetje, ki so organizirani v tirolski katoliški kmetijski zvezi. V sprejetih resolucijah izjavljajo, da neomajno vstrajajo na svojem katoliškem programu iz l. 1904. Dalje protestirajo proti vsaki centralizaciji šolstva in vzgoje, orožništva in redarstva. Končno so se izrekli proti donavski konfederaciji in za čim prejšnjo zvezo z Nemčijo, ker okrnjena Avstrija sama ob sebi ni zmožna za življenje.

+ Priprave radikalne stranke za volitve. »Samouprava« opozarja somišljenike na važnost strankine konference dne 25. in 26. septembra t. l. v Belgradu. To bo sestanek širšega, plenarnega Glavnega odbora radikalne stranke, na katerega pošljejo po enega zastopnika Belgrad, Zagreb, Novi Sad, Sarajevo, Skoplje in Cetinje. Vsega bo zbranih okoli 80 delegatov. Konferenca bo predvsem končno-

ljavno določila stališče radikalne stranke v ustavnem vprašanju; dalje bo duhu časa primerno osnovala svoj program in se končno pečala z organizacijskimi vprašanji in s pripravo na volitve.

+ Gibanje ameriških Zamorcev. Na zadnjem velikem zamorskem kongresu v Združenih državah, na katerem je bilo zastopanih pet milijonov ameriških zamorcev, so z velikim navdušenjem sprejeli misel, da se vsi črnci vrnejo nazaj v svojo prvotno domovino Afriko. Eden izmed govornikov je rekel: »Po dolgem potovanju se vracamo nazaj domov in dajemo angleškim najemnikom v afriških kolonijah odpoved. Ako se ne umaknejo, bo to čin nasilja proti zakonitemu lastniku.«

Dnevne novice.

Prepir med državno in južno železnico radi denarja. LDU Ljubljana, 15. sept. K izvajanjem obratnega ravnanja južne železnice v Ljubljani z dne 25. avgusta t. l. ugotavlja komisariat ministrstva saobrašča uradno, da je naša država doslej izplačala temu ravnateljstvu na račun njegovih terjatev glede vozarinskih deležev in povzetij K 55,152,491.31 in da znaša zadnja prijavljena, še neizplačana terjatev samo K 6,900,572.65. Do uvedbe frankaturne obveznosti in ukinitve povzetij južna železnica ni bila upravičena, ker je treba za tako odredbo odobritve ministrstva saobrašča, te pa ni imela.

— Idrija. Tako lepih dni kot je bila pretečena nedelja 12. septembra 1920, mislim, da je Idrija doživela malo ali nič, prav gotovo pa ne, odkar je okupirana. Naš Orel in Orlice so imeli svoj prvi javni nastop na prostem pred gledališčem 135 telovadcev in telovadkinj ter moškega in ženskega naraščaja je javno pokazalo, kaj premore vstrajno - neumorno delo. Spored je bil sledeč: 1. Mariborske proste vaje članov. 2. Češke proste vaje članic. 3. Orodnat telovadba članov. 4. Češke proste vaje naraščaja. 5. Češke proste vaje gojenk v venčki. 6. Skupine. 7. Vadijske proste vaje. Vse te vaje so se proizvajale s fineso in preciznostjo, ki daleč prekaša javne nastope Sokolov v našem mestu. »Nisem mislil, da smo tako daleč za Orlice, je zaklical Sokol, ki je že večkrat nastopil pri javni sokolski telovadbi. Pri vsej prireditvi je igrala godba »godbenega odseka« naše katoliške delavske družbe, ki se je še letos ustanovil iz naših članov, katere so socialisti izbačili iz godbenega društva. Igrala je pod vodstvom g. Grudna tako izvrstno, da nismo tega mislili. Nad vse lepa je bila tudi skupina gojenk, ki so nastopile v novih višnjevih krojih, za katere je napravil načrt g. prof. Kuželčki. Prav bi bilo, da bi si ta kroj za gojenke omislili vsi orlovski odelci. Skratka, 12. septembra t. l. je pokazalo naše Orlovstvo, da je na višku tehnične izobrazbe. Le tako naprej — z Bogom za narodi Bog živi!

— V Kobarju so se v nedeljo 12. t. m. spopadli na veselici fantje s Pristave in Seničnega. Z noži so se oklali, da so morali dva odpeljati v bolnico. Alkohol in z njim združena brezmejna surovost rodila žalostne sadove.

— Spodnja Idrija. Malokdaj nam je dano poročati tja čez žico kai iz naših zasedenih krajev. Žalostnih novic imate itak dovolj, naj vam sporočamo tudi kaj veselja. Naše slov. kat. izobr. društvo se je iznova poživilo letošnjo Veliko noč. Imeli smo dosedaj že tri prireditve, ki so nad vse dobro uspele. Na Vnebohod smo v šoli priredili Finžgarjevo »Verigo«, dne 29. junija narodno igro »Tihotapec« in dne 5. septembra »Revečka Andrejčka«, zadnji dve prireditvi pod kozolcem g. župana. Pri vseh prireditvah je sodeloval godbeni odsek delavske družbe iz Idrije. Udeležba je bila vselej nad vse pričakovane velika, saj so se pa tudi postavili naši igralci. Zbiramo sedaj za nov oder in garderobo — o Božiču, ko bo praznovala naše društvo tridesetletnico svojega obstoja, upamo pa že nastopiti na novem odru. Družbene prostore imamo na najlepšem prostoru, četudi bolj male, v isti hiši ima pa tudi »Gospodarsko društvo« iz Idrije svojo podružnico, otvoreno s 1. majem t. l., ki jako dobro uspeva v strah raznim vojnim dobicjarjem in verižnikom. Tako se mi gibljemo v zasedenih krajih — Italijani nam še preveč ne nagajajo — zakaj le z delom si bomo ohranili narodnost in vero nasproti najhujšim sovražnim navalom.

— Iz Kroke. (Šola.) Naš nadučitelj g. Josip Pleničar in njegova gospa sta se dne 13. t. m. preselila na novo službeno mesto v Radovljico. Poslovilni večer (11. t. m.) je pokazal, kako ljubi naše dobro ljudstvo dobre, krščanske, za ljudski blagor delavne učitelje. Tudi odrasli se niso mogli ubraniti solza, tako je bilo slovo iskreno in pristrčno. Prav tako je bilo tudi zopet dne 13. t. m. ob odhodu iz Kroke. Mnogoštevilni soljarji in mnogo občinstva se je še enkrat poslavljalo od njega tako kot se poslavlja ljubeči prijatelj od ljubečega prijatelja. Nadučitelj g. J. Pleničar je deloval v Kroki 15 let ne samo v šoli, ampak tudi zunaj

šole. Pogrešala bodo njega in njegove gospe zlasti naša društva.

Kropa. Odprtje meja v tuje države se je za industrio v Kroki zelo slabo obneslo. To nam je povzročilo podraženje živil, katere moramo pri nas prav vsa kupiti, in občutno pomanjkanje dela in znižanje cen naših izdelkov. Ženske v Kroki in Kamnigoricah še vedno nimajo nič dela in ga tudi v prihodnje ne bodo imele, ker je vse ročno žensko delo izpodrinila tuja konkurenca iz Nemške Avstrije, kjer vse naše izdelke izdelujejo s stroji, ki so vsled tega in vsled nizke valute Nemške Avstrije pri nas silno poceni. Pa tudi moške izdelke tlačijo tuja konkurenca tako, da se je morala tudi tem cena znižati in da se je moral delo omejiti za eno četrtino. Delavci so torej dvakrat tepen: znižanje plačila in podraženje živil. Ker je v okolici toliko lesa in dovolj vodne moči, ali bi se ne mogla vpeljati kaka lesna industrija tudi za ženske? — V nedeljo dne 12. t. m. je prišel v Kamnogorico in v Kroki dežvodja slavnikaške zadruge iz Menga g. Kompare učiti brezposelne ženske pletenja slamatih kit. Sklenilo se je, da bosta šli po dve dekletki iz vsakega kraja v Mengoš, da se tega obrta popolnoma naučita, da ga vpeljemo še pri nas. Tudi pletenje tečaj in šola za klekanje se nam obeta, da se pomaga brezposelnim dekletom in ženam. Če hočemo, da ne poginemo, bomo treba preskrbeti za nas novih izdelkov. Upamo, da bo šlo.

— Šola za socialnoskrbstvene ženske moči. V Avstriji se letos otvorijo državne šole za izobrazbo dobrih socialnoskrbstvenih ženskih moči. Šola bo imela dva oddelka: za socialno higijeno in za splošno socialno skrbstvo. V prvem oddelku bodo izšolali bolniške strežnice za praktično službo na raznih skrbstvenih postajah v mestih in za socialnozdravstveno službo na deželi. Učni načrt obsega zlasti skrbstvo za jetične, za matere, za dojenčke, za male otroke in pijače in vse kar mora znati okrajna skrbnica, pomočnica v ženski zdravniški službi itd. Za sprejem na ta oddelke se zahtev kot predizobrazbo bolniškokostrežniška diploma ali pa učenjska sposobnostni izpit za ljudske ali gospodarske šole. Pouk na tem oddelku traja eno leto. Na oddelku za splošno socialno skrbstvo traja pouk dve leti. Kot pogoj za sprejem se zahteva splošna izobrazba, ki presega trirazredno meščanskošolsko izobrazbo in najmanj enoletno praktično delo na kakem skrbstvenem zavodu, ki je državno priznan.

— Obratno ravnateljstvo južne železnice objavlja: Z današnjim dnem izstopa na progi Grobelno—Rogatec in obratno vlaka šte. 2903, ki je doslej odhajal iz Grobelnega ob 13.50, in šte. 2904, ki je doslej odhajal iz Rogatca ob 10.17. Vlaka št. 1905 odpelje iz Grobelnega dve uri kasneje kakor dosedaj, t. j. torej ob 21.10. Tako da ima zvezo z vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 17.55. Drugi vlaki šte. 2901, 2902 in 2906 ostanejo neizpremenjeni.

— Voja posojila. LDU. Finačna delegacija v Ljubljani objavlja uradno: Veliko število naših državljanov ima obveznice vojnih in predvojnih posojil bivše Avstrije in Ogrske izven mej kraljevine v Avstriji in Ogrski, od koder se jih za sedaj ne more uvesti na naš teritorij, ker se nahajajo tam pod sekvestrom. Gospod finančni minister je v zaščito interesov naših državljanov glede teh obveznic pod D br. 4585 z dne 6. septembra t. l. odredil: Da se pozovejo naši državljanji, ki imajo obveznice predvojnih in vojnih posojil bivše Avstrije in Ogrske izven mej naše kraljevine v Avstriji in Ogrski ter jih niso mogli uvesti na naš teritorij, ker se nahajajo v prej omenjenih državah pod sekvestrom, da jih prijavijo v Srbiji in Črnigori: Generalni direktor državnih dolgov v Belgradu, v ostalih področjih naše kraljevine pa delegacijam ministrstva financ v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Novem Sadu. Prijave morajo vsebovati sledeče podatke: 1. Kraj stanovanja (natančen naslov). 2. Vrsto in številko vsakega posojila, njih skupno nominalno vrednost (po možnosti serijo in številko). 3. Podlago, na kateri so se deponovale (n. pr. depot, lombard, ženišbena kavicija itd.) ter vsoto dolga, za kateri jamčijo. 4. Kraj in zavod, pri katerem so obveznice deponovane.

Prijave se morajo vložiti v roku od 15. do včetrši 30. septembra 1920 in sicer posebej za obveznice predvojnih in posebej za obveznice vojnih posojil. Rok za vložitev prijav se ne bo v nikakem slučaju podaljšal. Prijave, ki ne bi točno odgovarjale predpisanim predpisom, se ne bodo vpoštevale. Strankam, ki so svojedobno te vrste obveznic prijavile v repatriacijo tukajšnji podružnici »Jadranske banke« ali pa v najzadnjem času »Repatriji« ni treba vložiti predpisanih objav, pač pa naj v lastnem interesu predložijo tozadevna pismena potrdila, ki so jih prejeli od »Jadranske banke« oziroma »Repatrije«. Priporočamo, da stranke, ki imajo obveznice posojil s posredovanjem domačih denarnih in drugih zavodov (bank, hranilnic, posojilnic, zavarovalnic, ...)

rovalnic itd.) v depotih, v lombardu itd., v Avstriji in Ogrski, prijavi obveznice pomolnih zavodov delegaciji ministrstva v Ljubljani. Vse druge stranke naj vložijo prijave v predpisanem roku direktno tej delegaciji.

— **Oddelek za odmero in nakazovanje vojaških pokojnin, invalidnin in preskrbnin.** Poverjenišvo za socialno skrb deželne vlade za Slovenijo (invalidski oddelek) je prevzel z dnem 11. septembra 1920 od vojaške intendantice za Slovenijo v likvidaciji v Ljubljani oddelek za odmero in nakazovanje voj. pokojnin, invalidnin in preskrbnin v svoj delokrog. Vse vloge, ki se tičejo upokojenih gazistov bivše avstro-ogrške vojske, njihovih vdov in sirot, dalje vseh vojnih invalidov ter vdov in sirot po padlem (umrlem in pogrešanem) moštvo, je pošiljati odslej temu poverjeništvu. Način odmere in nakazovanja voj. pokojnin, invalidnin in preskrbnin ostane do nadaljnjih odredb nespremenjen. Priporočamo vsem strankam, da vlagajo svoje tozadnje prošnje edino le pisмено ter ne hodijo v Ljubljano, ker poverjenišvo v nikakem slučaju ne more nositi potnih stroškov za potovanja onih, ki niso izrecno pozvani, da se zgledajo osebno.

— **Stari čas.** V Avstriji so z dnem 13. t. m. ure pomaknili za eno uro nazaj in tako zopet uveljavili »stari čas«. Ob enem so se izvedle temu primerne izpremembe na železnicah.

— **Strokovna izobrazba obrtnega naročaja.** Na Dunaju se je te dni vršilo zborovanje avstrijskih obrtnikov. Med drugim so razpravljali tudi o vajenskem vprašanju in sprejeli resolucijo, ki naglašala te-le točke: Najboljše sredstvo za izučbo obrtnega naročaja je redni praktični uk pri mojstru; sama strokovna šola tega uka nikakor ne more nadomestiti. Pač pa je velikega pomena strokovna nadaljevalna šola, ki se mora popolnoma prilagoditi potrebam tiste obrti, katere vajenci jo obiskujejo. Obrtne zadrage naj strogo pazijo na to, da bodo imeli vajence samo taki mojstri, ki so za uk in vzgojo vajencev osebno sposobni in ki imajo tudi primerno urejene obrate. Strokovnim nadaljevalnim šolam se mora zagotoviti obstoj, učni načrt pa preosnovati. Kakor poroča »Reichspost«, so sklenili obrtniki tudi obsežne socialne naprave za vajence, ki pa ne smejo biti naprjene proti obrti, ampak jo morajo pospeševati.

— **Valute.** Dne 15. septembra na zagrebški borzi: 1 dolar 114 K; 100 avstrijskih kron 40 K; 100 carskih rubljev 120 K; 100 francoskih frankov 745 K; 1 napoleon 390 K; 100 nemških mark 208 K; 100 rumunskih lejev 230 K; 100 italijanskih lir 480 K; 1 angleški funt 390 K; 100 češko-slovaških kron 165 K.

Ljubljanske novice.

lj **Umrli** je v Trnovski ulici št. 7 gosp. Stanislav Halik, strojni stavec Jugoslovanske tiskarne, star 32 let. Pokojnik je pet tednov ležal bolan na grizi, na posledicah katere je sedaj umrl. Bil je izredno marljiv in spreten delavec. Pogreb bo v soboto ob 3. uri popoldne. Naj počiva v miru Družini naše sožalje!

lj **Dr. Krekova kuharska - gospodinjica** šola pri uršulinkah v Ljubljani s pravico javnosti prične z rednim poukom v šolskem letu 1920 - 21 dne 29. t. m., v sredo. Notranje učence morajo biti vse na zavodu že v torek, dne 28. t. m.; vnanje učence, to so one, ki bivajo v mestu in obiskujejo šolo, pa imajo priti dne 29. t. m. ob četrti na osem uro jutraj v zavod, Šelenburgova ulica 1. — Ko bi katera izmed vpisanih učenk ne mogla priti na tu določen dan, mora to takoj že naprej naznaniti, če ne izgubi prostor, ki se potem odda drugim, katerim se je moral radi pomanjkanja prostora odkloniti vstop. — **Vodstvo.**

lj **»Scapinove zvijače«**, znano Mollero-vo komedijo v treh dejanjih bo vpriporil ljudski oder prvič v slovenskem jeziku v nedeljo, dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer. Komedijski je polna pristnega humorja in nudi obilo zdrave zabave.

lj **Osrednji zavod za žensko domačo obrt** v Ljubljani, Turjaški trg 3, II. nadstropje. Vpisovanje učenk se vrši vsak dan od 15. do 18. t. m. Pričetek pouka dne 21. t. m.

lj **Nogometne tekme Ilirija: Concordia, Zagreb.** Na prostoru S. K. Ilirije se vrše v soboto in nedeljo ob pol osmi uri nogometne tekme med Ilirijo in zagrebško Concordijo, ki je poleg Gradjanskega S. K. najmočnejše moštvo v Jugoslaviji. V nedeljo ob 16. uri predtekma Ilirija rez.: Primorje. Vstopnina običajna. V nedeljo veljajo vstopnice za obe tekmi. Dijaške in članske vstopnice se dobe le v predprodaji v petek od 17. do 19. ure pri blagajnah na igrišču. (K)

lj **Iz gledališke pisarne.** Danes v četrtek 16. septembra se odpre letošnja dramska sezona s Cankarevo satirično komedijo »Za narodov blagor« (izven). — Jutri v petek 17. septembra se vpripori prvič v slovenskem jeziku Leonida Andrejeva »An-

fisa« red A). — Danes je izšla prva številka Gledališkega lista, ilustriranega tednika, ki ga izdaja uprava Narodnega gledališča in ureja Oton Župančič. List prinaša zasedbo in vsebino dramskih in opernih del, ki se vpriporijo tekom tedna v obeh ljubljanskih gledališčih, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Dobiva se pri gledaliških blagajnah in knjižarnah. Cena številke je 2 K.

Posredovalnica JSZ.

Uradnik, z dveletno prakso, verziran v vseh pisarniških delih, samostojen stilist, zmožen slovenskega, nemškega, srbo-hrvatskega, deloma tudi italijanskega jezika v govoru in pisavi, išče za takoj primerne službe kot samostojna moč ali kot odvisen uradnik. — Cenjene ponudbe z navedbo plače na Jugoslovansko Strokovno zvezo, Stari trg št. 2.

Upokojeni častnik, zdrav, 40 let star, zmožen slovenskega, nemškega in češkega jezika, išče primerne službe, Blagohotne ponudbe naj se naslovi na pisarno Jugoslovanske Strokovne zveze, Stari trg 2/I.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

IZ TAJNISTVA JSZ.

Ponovno opozarjamo, da nam mora poslati vsaka skupina poročilo o mesečnem delovanju. Vsak mesec naj se vrši vsaj enkrat sestanek vseh članov, na katerem naj se poda delavcem na kratko političen položaj, nato pa naj se vrši kratko predavanje načelne, to je programatične vsebine. Tvarino dajejo resolucije mariborskega zborovanja, ki so bile objavljene v »Večernem listu«. Skupina naj pošlje poročila tako prirojena, da se jih lahko objavi v strokovni številki.

Povišek članarine je predlagan z veljavnostjo od 1. avgusta dalje in naj bi znašala članarina odslej za I. razred 1.60 kron, za II. razred 1.75 K, za III. razred 1.85 K, za IV. razred 1.95 K in za V. razred 2.15 K tedensko. Poleg tega je vplačati še 1 K mesečno za strokovni list.

Bolniške podpore zaenkrat še niso zvišane, ker je povišek mišljen le v organizacijske svrhe.

Prevalje. Naše društveno življenje počiva zaenkrat pač vsled razsajajoče griže. Upamo pa, da se potem vendar že enkrat preneha prevajliško mrtvilo in pridemo preko veselje in preko iger do smotnega dela. Delavcem se hoče predavanj, ki jih seznanijo s socialnim programom našega gibanja. In ko postane jasno, da imamo tudi mi radikalen program, ne bo več nasprotne trdnjave v Lešah. Treba nam je le človeka, ki bi razumel položaj in socialno mislil, potem pa šel, brezobzirno na vso kritiko, ki ga zadene, naprej.

Trbovlje. Tovariše delavce opozarjam na poučne socialno politične razgovore, ki se vrše vsak petek popoldan ob 6. uri v čitalnici društvenega doma. Nujno je potrebno jasno spoznanje načel, po katerih hočemo delovati v bodoče.

Delavska zveza.

SHODI »DELAVSKE ZVEZE«

se vršijo v nedeljo, dne 19. t. m. v sledečih krajih:

v Kranju, Dobrovi pri Ljubljani, na Vrhniki, v Novem mestu, Mekinjah in v Ljutomeru.

Jesenice. Shod »Delavske zveze« dne 12. t. m. se je vršil ob veliki udeležbi. Shod je ob pol 10. uri otvoril predsednik Torkar in podal besedo dr. Gosarju, ki je narisal najprej politični položaj: demokratska stranka je delovala na to, da se ne bi prišlo do volitev v konstituant; SLS je šla v zvezo z drugo močno grupo, z radikali, da zadostno pride v poštev pri ureditvi razmer v državi. Ljudje gredo danes za stranko, katere jim ravno ugaja. Načelnih strankarjev ni več, SLS je izdelala tak program, da bo moral vsakdo pristati nanj, kdor je krščanskega svetovnega nazora. Glavna načela tega programa so: I. Dolžnost dela; vsakdo mora osebno delati. II. Družba mora skrbeti za vse tiste, ki socialno koristno delajo. Osemurni delavec lenari, nego da ustreže svojim domačim potrebam. Družba je dolžna skrbeti za vse v slučaju onemoglosti, nezgode, starosti itd., in to za vse enako. In kako naj se vse to izvede? Pri vseh socialnih reformah se mora premoženjsko razmerje izravnati. Vse dosedanje socialne reforme so le pesek v oči, ker ne gredo na račun milijonarjev. Zato zahtevamo, da se določijo meje kapitalu. Zahtevamo meje denarnega imetja, meje zemljiške lasti! Mesarije, pekarije itd. naj bi vzele občine v svoje roke. — O teh načelih SLS mora biti vsak poučen, da gremo ob volitvah z

zavestjo v boj, da se borimo za najboljši program.

Za dr. Gosariem utemeljuje tovariš Gabršček resolucije:

1. Zahtevamo za Slovenijo avtonomijo;
2. Protestiramo proti proračunu.
3. Protestiramo proti davku na igre in veselice kakor tudi na električno razsvetljavo;
4. Eksistenčni minimum se mora zvišati na 13.000 — 15.000 K.
5. Protestiramo proti vsaki naredbi, ki bi ogrožala osemurni delavnik;
6. Delavstvo z ogorčenjem konstatira, da so se z imenovanjem novega poverjenika za socialno skrb zapostavile delavske koristi, kot so to: delavska zbornica, delavski dopusti in stanovanjsko vprašanje;
7. Pozivljamo stranko, da na mero-dajnih mestih posreduje o razmerah med našim vojaštvom ter izposluje svojem zadostne podpore.

Resolucije so bile soglasno sprejete in je lepo uspeli shod predsednik nato zaključil. Shoda se je udeležilo tudi precej nasprotnikov.

Devica Marija Polje. Pretečeno nedeljo je bil v Ljudskem domu dobro obiskan shod Delavske zveze. Govoril je tov. Kremžar. Poslušalci so zelo napeto poslušali njegova izjava, ki so žela živahno odobravanje. Popoldne pa so nas osrečili še socialpatrijoti s shodom na Vevčah in ravnotako komunisti s svojim. Oba shoda sta se vršila na istem mestu in ob istih udeležencih. Bilo je od obeh strank več govornikov, ki so si bili precej v laseh. Prav malo je manjkalo, da se niso prav dobro stekli. Tako so pa za enkrat stvar poravnali s par sunki. Na koncu so se pa menda zedinili za komuniste. Najbolj interesantno je pa to, da so nekateri bili ob začetku socialpatrijotje, na koncu so pa bili z dušo in s telesom komunisti. Tu se vidi, kako so ti ljudje značajni. — Tako se je ta komedija končala s pretepom in s poginom socialnih patrijotov. Delavstvo tu lahko vidi, kje je prostor zanj. Obe omenjeni stranki se z delavstvom žogata, da bi pa kaj koristnega ukrenili za delavstvo, jima še na misel ne pride. Vsak zaveden delavec jima bo pokazal fige in se oprijel krščanske delavske organizacije, ki za delavstvo res kaj stori, ne le z besedo, ampak z dejanji. Naše delavstvo se ima le krščanski delavski organizaciji zahvaliti, da se mu je stanje vsaj nekoliko zboljšalo. Zato pa vsi do zadnjega vstopite v našo organizacijo!

Dol pri Ljubljani. V nedeljo 12. t. m. popoldne smo imeli v tukajšnjem društvenem domu shod Delavske zveze, ki je v vsakem oziru jako dobro uspel. Poročala sta tov. Marinček in Cvikelj, za njima sta govorila gg. kaplana. Istočasno so zborovali v Dolu tudi komunisti. Vsega skup so zbornali na svoj shod dvajset ljudi. Navzočih je bilo tudi več naših, da bi slišali, kaj modrega bodo povedali komunisti. Predsedoval je edini komunist v Dolu, ki se razvija nazaj, ker je bil preje anarhist. Kot govornik je nastopil ljubljanski pučist Perdan, ki je pobožno zavijal oči in se hvallil, kako rad hodi v cerkev in da komunizem ni proti veri. No, pobil ga je takoj nato predsednik, ki je rekel, »da je duša kozji rep.« Za besedo se je oglašil tov. Marinček, ki je razkril hinavščino in revščino komunizma. Zborovalci so mu pritrdjevali in se od srca smejali njegovim dobrim dovtipom. Za zaključek je bruhal svojo jezo in klevete Perdan, ki je pa stisnil rep, ko so ga naši prijeli za besedo. Shod je bil za komuniste klaverna polomija.

Tobačno delavstvo.

Seja tobačnega delavstva se vrši v torek, dne 21. septembra t. l. ob 6. uri zvečer v prostorih konsumnega društva.

Predilniško delavstvo.

Litija. Menda smo z zadnjim dopisom zadeli v živo, ko smo malce razkrinkali v »Večernem listu« te dične narodne »socialiste«. Tako jih je zbudilo, da so se prali prav na dolgo in široko v »Novi Pravdi«. In sam gospod Vojska — ki ga je povsodi polno, kjer bi ga ne bilo prav nič treba — se je spravil v Litijo, da radi Jugoslovanske Strokovne zveze spravi duhove v red; seve, je pri tem moral udrihati čez našo organizacijo. G. Vojska bi kot zastopnik narodnih »socialistov« mnogo bolje storil, da izposluje delavstvu v predilnici višje plače; saj je tamošnje delavstvo res izredno slabo plačano. Seve, g. Vojska zato nima smisla, ker se njegov »socialni« čut razodeva na prav nesocialističen način, ko se je nedavno imenom narodno-socialističnega proletarijata izjavil, da le-ta hoče vojsko proti Italijanom. Tudi mi želimo pričakujemo trenutka, ko bo osvobodeno Primorje triumfiralo nad poraženim lažkim imperializmom; kljub temu pa dvomimo, da se da proletarijat, in najsi bo tudi narodno-socialistični — kar tako

tirati v vojsko. To je torej bojovnik socialnih pravic NSZ, g. Vojska iz Ljubljane. In to je »Nova Pravda«, ki nam očita, da imamo program za socialno rešitev — a program je nič, le dejanja so, in ta dejanja vrši NSZ. Proti taki neumnosti res ne moremo nič napisati — saj kogar hoče Bog pokončati, tega vdari s slepoto. In narodne »socialiste« je vdaril res s slepoto in neumnostjo. Radovedni smo le, kako dolgo bodo še litijske delavke nasedale tem »narodnim« in »socialističnim« limanicam. Narodni socialisti se grozno bojijo za svojo litijsko postojanko, ker je to tudi njihova — edina postojanka. Drugod jih delavstvo že pozna in ve, da taka družba, ki ima najsrčnejše vezi z demokratsko stranko, to so liberalni kapitalisti! — pač ne more resno misliti za dobrobit delavstva. Litijški delavci, kdaj boste poglajali te komedi-jante narodno-socialistične stranke?!

Litija. (Delavstvu, organiziranemu pri narodnih socialistih, v premislek.) Ko so liberalci videli, da s svojim kapitalističnim programom ne bodo prišli daleč v Jugoslaviji, so se prekrstili v »demokrate«; jud pa ostane jud, čeprav se sedemkrat prekrsti. — Pa ta prekrstitev še ni bila dosti. Ko so videli, da se proletarijat budi in hoče, da se končno vendar že enkrat uresniči življenske njegove zahteve, ko se je pričelo živahno gibanje krščanskih socialistov in komunistov, so si mislili: socialni moramo postati na zunaj, pa bomo še ulovili koga, da bo nosil v naše korito. No, pa so ustanovili narodno-socialistično stranko, za kmete pa samostojno kmetско stranko. Tako imamo kapitalistično »demokratsko stranko«, ki je en njen list »Jutro«, imamo samostojno kmetско stranko z njenim glasilom »Kmetijski list« in narodno-socialistično stranko z »Novo Pravdo« — vsi ti trije listi pa se kuhajo v eni kuhinji, torej liberalno »Jutro« in narodno-socialistična »Nova Pravda«. Delavci, premislite samo to dejstvo, in vedeli boste, zakaj ne dosežete višjih plač, zakaj jih n o č e j e narodni socialisti višjih izposlovati. Saj veste: vrana vrani ne izkljuje očil...

Rudar.

Črna. Po dolgem času se zopet enkrat oglasimo. Toliko moramo že skrbeti, da ne boste v skrbeh, da bi nas sedaj na zimo prijel medvedji spanec. — Sedaj pa nekoliko o tukajšnjih razmerah. Socialisti prireajo na žive in mrtve shod za shodom in trobijo že stokrat preleto tvarino. Delavstvu se je že pričelo svitati. Vsakemu se že neumno zdi vedno tisto obrekovanje brez dokazov in podlage; vsak se naveliča, in naj bi se delavec ne? Vsak shod ima na dnevnem redu duhovščino, samostane, za nameček pa dr. Korošca. Samo to se nam čudno zdi, zakaj vendar pred svojim pragom ne pometajo, ker se že kmalu ne bodo videli iz smeti. Dragi sociji, ako je Kristan premalo, pa se obrnite v Zagreb, da vam bratci komunisti dajo gradiva. No, pa saj jih imamo tudi v Ljubljani. Vam tudi ljubljanski lahko preskrbe nekaj. Koliko bi bilo pametneje držati se tega nasveta. Želi boste hvaležnost lastnih sodrugov, da bodo vsaj vedeli, zakaj so sodrugi. — Tako je pri nas. Dosedaj smo kar gledali in nabirali, sedaj hočemo nekoliko besede, da spravimo to na dan, kar imamo nabrano. Na svidenje!

Kemični delavec.

Dol pri Ljubljani. Razmere v naši tovarni so precej gnile. To pa zaradi tega, ker so nekateri mero-dajni ljudje grozovito starokopitni in se ne morejo sprijazniti z mislijo, da je delavec enakoverden drugim stanovom. Pretekli teden se nam niti nad-ure niso plačale, češ da je bil praznik in so nadure šle za praznik. No, pa naj si zapomnijo, da to ne bo šlo tako gladko. Ali smo mi krivi, da je praznik? Sploh se pa ima podjetje strogo držati naredbe o osemurnem delavniku in določbe za čezurno delo. Zaenkrat smo odstopili zadevo obrtnemu nadzorništvu, kot prvi kompetentni oblasti. Naj ono napravi svojo dolžnost. Nadalje se bo potem videlo.

Delavstvo papirnic.

Devica Marija v Polju. Naša skupina je v nedeljo priredila zabavni večer v Ljudskem domu. Dvorana je bila nabito polna. Na sporedu je bila godba, petje, šaljivi vri-zori, veseloigra in deklamacije. Vse se je izvršilo v najlepšem redu. Zlasti je ugajala veseloigra: »Mesto mlade starca«. Vsi igralci so jako izborno pogodili svoje vloge. Čast jim! Med vsemi točkami je pa neumorno svirala orlovska godba. Najbolj je pa ugajal novostavljeni pevski zbor, ki nam je zapel par krasnih pesmi. Vsa čast g. pevo-vodju, ki je v tako kratkem času spravil zbor na to stopnjo. Za jed in pijačo je iz-borno poskrbelo naše Gospodarsko društvo. Tako se je ta prvi zabavni večer našega delavstva izborno obnesel. Naj bo tem

potom izročena prisrčna zahvala vsem, ki so kaj pripomogli: dekletom, ki so nabirale dobrotke, oljovki godbi, pevcem, igralcem in sploh vsem, ki so sodelovali. Naj jim Bog stotero povrne! — V kratkem pa priredi skupina igro: »Za križ in svobodo«, ki obeta biti zelo lepa. Na svidenje takrat!

Prevalje. Že enkrat smo poudarjali, da bi se za uboge zasleplence v naši tovarni trebalo pobrigati. Niti enega delavca ni v papirnici, ki bi se strinjal s socialisti in kljub temu so organizirani vsi pri nasprotnikih. Ljudje božji, vi, ki ste tako verni kristjani, ali ne veste, da je Jugoslovanska strokovna zveza prav tako organizacija, ki ima edini namen, priboriti delavstvu boljši položaj? Zato na noge! Otrsite se hujšakačev in pokazite vrata nasprotnim agitatorjem ter se vendar že enkrat organizirajte v oni organizaciji, v katero po svojem prepričanju spadate! Bodite svesti, da bo naša organizacija za vas dosegla prav toliko in še več kot nasprotna!

Železničar.

PROMETNA ZVEZA.

Odborova seja se vrši v soboto, dne 18. t. m. ob 7. uri zvečer v Jugoslovanski tiskarni, III. nadstropje. — Predsednik.

Prevalje. Bo že skoraj dva meseca, odkar nas je večina železničarjev pristopila k »Prometni zvezi«, a še do danes se nihče ne zmeni zato, da bi se ustanovila skupina ter se v smislu poziva v »Večernem listu« prišlo z rednim poslovanjem. So še vedno ljudje, ki bi imeli biti mero-dajni, ki pa smatrajo kršč. soc. organizacijo kot pohlevno družbo, ki je edino v obrambo proti radikalnim komunistom in boljševikom. Tem bo treba dopovedati, da smo mi b o j n a organizacija, ki se hoče boriti za udejstvitev svojega socialnega programa. Zato kličemo: na delo — radikalno socialno in odločno krščansko!

Železničar.

Ljubljana. Kakor poročajo, je 150 železničarjev že določenih za premostitev v Subotico. Kakor je bilo pričakovati, je tudi ta premostitev monopol Zvezarjev: pošljejo se samo naši člani in člani Saveza. Pri tem se uprava ne ozira popolnoma nič nato, da li so prizadeti oženjeni ali ne. Dejstvo je, da se domačini-Ljubljanci, ki imajo družine v Ljubljani, premeščajo v Subotico, samci pa — ki so se v ZJZ — ne. Zasiguramo, da se bomo proti monopoliziranju železnic od strani ZJZ z vsemi sredstvi borili!

Revolucija od zgoraj — revolucija od spodaj. Ko se je razsula dozorela birokratična Avstrija, smo se tudi železničarji s pravo slovansko radostjo veselili nove, mlade, svobodne Jugoslavije, katero si bomo — kakor smo upali — sami demokratično uredili. Danes, ko bo kmalu dve leti od tega, je tista radost in veselje daleč za nami in demokratična veselje mlade in toli ljubljene države bogve kje. Železničarji smo bili uverjeni, da se bo v svobodni Jugoslaviji že v doglednem času dal reorganizirati ves železniški obrat — če ne najmoderneje — vsaj toliko, da bo kos svoji nalogi in da se bo razvijal od dne do dne više. To smo tembolj opravičeno upali, ker bi to ne bilo v korist same železničarjem, temveč celokupnemu troimenemu narodu — celi državi. Upali smo tudi, da se bo naša gospodarska stran uredila, kakor zahteva že naravna socialna pravičnost in državna korist; kajti samo eksistenčno zadovoljno uslužbenstvo vrši svoje službene dolžnosti s tisto zavestjo dolžnosti, ki je za prospeh stvari nujno potrebna. Toda, kako daleč smo danes od uresničenja teh nad! Krivda za to pada na mero-dajne kroge, ki uvažajo od zgoraj revolucijo, ali recimo naravnost — anarhijo. Mi bi priporočali g. ministru saobračaja, da bi prav brezobzirno prijel za metlo ter temeljito pometel bacle, ki se zajedajo v telo našega železniškega organizma, »bacle«, ki na njegov račun »urejujejo« naše železnice, na način, ki bo nas privedel tja, kamor morda žele tudi tisti, ki danes sodelujejo pri »reorganizaciji« železnic. Da revolucija od zgoraj pospešuje revolucijo od spodaj, je čisto naravno. V danih razmerah se da uslužbenstvo prav lahko zapeljati do dejanj, ki bi imele žalostne posledice. To pa tembolj, ker imamo več »strokovnih« organizacij, pri katerih imajo besedo vsi prej, le železničarji presneto malo. Da je temu tako, smo videli ob aprilski stavki, ko so komunisti bili gotovi, da je prišel tisti srečni čas, da stopijo k jaslim, od koder bodo poljubno delili svojo komunistično modrost. Kot avantgarda temu poletu pa so vrgli komunistične in nekomunistične železničarje na žrtvenik. Takrat so komunistični stranki šli tudi Narodni socialisti s svojo »strokovno« organizacijo Z. J. Z. kaj lojalno na roko — s »pasivnostjo«. Danes se za kulisami zopet govori o stavki, in sicer od nasprotni strani. Doživeti znamo, da bodo topot komunisti — »pasivni«; železniški uslužbenec pa bo tisti, ki bo nosil težo posledic. Res — politični »goflijači« vodijo danes železničarje za nos s »strokovnimi« organizacijami, v katerih se meša samo politična godlja. Kdor ni s slepoto vdarjen, lahko vidi

in naj pride v naš tabor — v »Prometno zvezo«.

Z. J. Z. zagovornica bankirjev. V ožjem krogu Z. J. Z. se vedno bolj očitno opazja, da se bližamo volitvam. Skomine po poslanski stolci so vedno močnejše in glasilo Zveze Jugoslov. Žel. bo kmalu na političnem vrhuncu. Prišlo je že tako daleč, da je začelo »odkrivati politične lumparije«. Ker pa je g. tovariš pri Zvezi — kakor se vidi, šele začetnik — je pokazal — menda ne prestovoljno — svoje pravo liberalno lice, namreč, da je zagovornik bankirjev in njim sorodnih ljudi. Tovariš pri Zvezi je čisto pravilno naslovil svoj članek, le malo korekture je potrebno, in sicer namesto: »Kako nas farbajo«, bi moralo stati: »Kako bi rad farbale«. Omenjena notica »Več. lista« ozir. »politična lumparija«, ki obstoji v tem, da je »Več. list« povedal, da bankirji in sorodni ljudje ne bodo imeli pasivne volivne pravice, je dala povod, da so tovariši pri Zvezi zopet pokazali svoje smešno lice: Od resnosti do smešnosti je res le kratak korak. Če že na vsak način hočete politizirati, pa se vsaj prej malo naučite, da ne boste pošiljali takih in podobnih oslarij v svet, da se mora vam zadnji hribovski hlapec smejači. Kot železničarji vendar držimo nekaj na svojo čast. — Preprost delavec.

Živilski delavci.

Ljubljana (skupina »Krek«). Delavstvo je vložilo vsled rapidno naraščajoče draginje vnovič svoje zahteve za povišanje plače. Upamo, da nam načelstvo razloge uvažuje in zahtevam ugodni.

Ljubljana (Kolinska tovarna). Na našo vlogo glede povišanja nam je ravnateljstvo odgovorilo, da ne more odgovoriti zahtevam v roku treh dni, nego šele prihodni teden.

Lesni delavec.

Ljubelj. Dne 29. avgusta se je vršil pri nas izredni občni zbor naše skupine. Izvolil se je sledeči odbor: Kropivnik Avgustin, predsednik; Kropivnik Blaž, podpredsednik in obenem tajnik; Simon Janc, blagajnik; Kropivnik Avgustin in Repove Jože pregledovalca računov. Odborniki za Ljubelj: Košir Peter, Potisk Mihael. Za Slovenijo: Plajherk: Ogris Ivan, Ogris Jakob, Kvančnik Matej in Wieser Ivan. Sedaj smo zopet izpolnili odbor. Vzrok tem bolj pogostim izpremembam je pa to, da jih je od naše skupine precej šlo v službo slovenske Koroške. Stavili smo tudi zahteve za izboljšanje našega gnotnega položaja na nadzorništvo v Borovljah. Upamo, da bodo naše zahteve upšteevane.

Bolniški strežniki.

Shod bolniških strežnikov in strežnic se je vršil v četrtek, dne 9. septembra 1920 ob 8. uri zvečer v prostorih Ljudskega doma v Mostah. Shod je bil v zelo velikem številu obiskan. Shoda se je udeležilo tudi veliko število novih članov. Organizacija bolniških strežnikov in strežnic je disciplinirana in prežeta solidarnosti. Shod se je v veliko zadovoljnost udeležencev zaključil.

Služkinja.

Ljubljana (skupina C). Danes zvečer ob pol 9. uri ima sejo odbor skupine C v prostorih Krekove prosvete, Alojzijeve, Poljanska cesta. Vse odbornice se tem potom vabijo, da se zanesljivo udeležijo. Prosi se točnost.

J. Kaiser:

Za delavstvo.

Ostudni kapitalizem in ošabna aristokracija sta največja ljudska sovražnika. Izžvala sta svetovno vojsko, da sta se mogla veseliti nad bedo revnega ljudstva, da sta ga stiskala in mu izsesavala kri, da sta mu popolnoma sklonila glavo in ga hotela zaslužniti. Zaslužniti kulturno ljudstvo, odvzeti mu vsako moč in ga uporabljati kakor stroj v svoje namene in interese — to je naloga kapitalizma. In svetovna vojska je pokazala moč kapitalizma. Svobodni, kulturni narodi so bili hipnotizirani od te moči in sledili so brez odporja, brez lastne volje na bojna polja in se dali mučiti in pobijati. Svetovni preobrat je sicer precej porezal peruti parafimirani aristokraciji — ni bil pa kos kapitalizmu. Kapitalizem je tudi še danes neomejen vladar — njemu so podložni narodi in od njega je odvisno blagostanje narodov. Ostal je krvoves in ubijalec človeštva. Njegovo krvavo delo med narodi je vzrok ljudski bedi, pomanjkanju in revščini.

Živimo v dobi ljudskega prebujenja, v dobi, ko se bojujejo narodi za svojo samoodločbo, v velikem času, ko gradimo svojo očetnjo demokratično podlago, ko se

bojuje narod za enakopravnost in zoper ljudske sovražnike. Tudi kapitalizmu velja ta boj in zoper njega je uporabljati najostrejša orožja, da se uniči sovrag, ki izpodjeda vsak napredek in ugonablja državo in narod. In ta boj mora biti v prvi vrsti boj vseh onih, ki morajo vsled svoje usode pomagati kapitalizmu — to je delavstvo. Delavec je desna roka, glavna opora kapitalizmu. On je tisti, ki stiska kapitalizmu bič v roke, da ga vihti nad njim samim, on je tisti, ki pomaga kapitalizmu do šampanjca in bogato obloženih miz.

Od zgodnjega jutra do poznega večera se vrtijo po tovarnah in delavnicah kolesa — od jutra do večera se kuje kapitalizmu denar. Trudne so delavčeve roke, znoj mu kaplja od čela, gladna in raztrgana je njegova družina — a on dela, dela... In zakaj? Ali zato, da zbira kapital in vživa življenje kot njegov gospodar,

Res je, da si je delavstvo pridobilo nekoliko svojih pravic — a najglavnejšega nima. Ko pograbijo delavca od težkih življenjskih bojev bolezen, ali ko mu je osi-vela glava in omahnila njegova žilava roka, takrat zagleda pred seboj globok, nepremostljiv prepad, ki ga loči od kapitalista. Zasluzka nima — družina strada... toda ali ni delal celo svoje življenje kot suženj za kapitalista, ali mu ni žrtvoval svojih moči, ali mu ni pomagal, da je obogatel? Da, žrtvoval mu je svoje življenje bolj kot svoji družini — a kapitalist je materijalist. On ne pozna duše, ne usmiljenja — on pozna le zdrave, žilave roke, vrteča kolesa v tovarnah in tisočake — človeka ki mu je žrtvoval vse, pa vrže kakor Joba na cesto, da pogine z družino kot žival. Zaščite in pomoči ne najde nikjer. Bolan hodi od urada do urada proseč pomoči, sliši pomilovanje in s pomilovanjem odide. Kapitalist ga ne pozna več, zakon tudi ne. Bolniška blagajna, kot edina začasna opora, mu vrne njegov denar, kate-rega je kot zdrav vplačeval in ko tudi tega ni več, potem — pa se prično dnevi žalosti in obupa, dokler ne sklone glavo in konča.

Naj navedem nekaj slučajev: V Ljubljani je delavec — starček 60 let. Celotno svoje življenje je delal in se trudil ter si nakopal težko bolezen. Kot okostnjak je njegovo truplo, obraz izžet in suh. Revščina in beda je potrkala na njegova vrata in se naselila pri njem. Žena se trudi in dela, da preživi svojega bolnega moža, dokler tudi sama ne podleže stiski. Pomoči ni od nikjer, delodajalec ne pozna več svojega zvestega delavca, nikdo ga ne pozna več — samo blede smrt, revščina in pomanjkanje se ga drže. Od revščine je naposled moral umreti, dasiravno se je celo življenje trudil in delal, njegova žena pa bo sledila po isti poti svojemu možu...

V Litiji je velika predilnica, katera plačuje svoje delavstvo, kot bi mu dajala miloščino. Le en pogled na te delavce nam pokaže njih položaj. Kost in koža, bolehnost in brez življenja. Od zgodnje mladosti do pozne starosti delajo v tovarni. Njih zasluzek zadostuje komaj za vsakdanje potrebe, — a ko onemorejo, spoznajo kako brezsmotno je bilo njihovo življenje. Brej imetja, brez zasluzka, brez podpore in pokojnine. Gospodje, ali ste se že kdaj resno zamislili v tak položaj? Ali se vam ne zasmili to ubogo ljudstvo, ki je vam žrtvovalo svoje življenje?

Kapitalisti! Vaše delavstvo je rudnik iz katerega črpate vaše imetje, saj bi brez delavstva gotovo ne cvetela vaša podjetja in rastle vaš kapital. In ker mora obstojati delavski stan — ali morate potem videti v delavstvu le ljudi, ki jim nekako izkazuje dobroto, da jim daste zasluzka, da se prežive? Ali nima mogoče delavec — kot človek — iste pravice do življenja kot vi? Ali je delavec mogoče sam kriv, če v bolni in starosti trpi revščino? Kdo je kriv, če pobije kmetu toča polje? Ali mar kmet? In kdo je kriv, če trpi delavec revščino? Kapitalizem je kriv temu, ker ne privoči delavcu tega, kar si je stokrat prislužil, ker ne pozna usmiljenja, da bi pomagal bolnemu in onemoglemu delavcu.

Vsak dela na to, da se preskrbi za slučaj bolezni in za starost in v jako velikih potezah izvaja ravno kapitalizem z oduštvom to, da si zbere kolikor mogoče veliko premoženja. Delavcu tega ni mogoče. Istotako pa ima pravico, da mu je zagotovljen obstoj v bolezni in starosti, a kapitalizem ne da prostovoljno ničesar. Zato naj pa naše zakonodajstvo uvidi veliko potrebo in naj uredi to važno socialno vprašanje, da ne bo odvisen delavec v slučaju bolezni in v starosti od kapitalistov. Uredi naj to vprašanje tako, da bo vsak delavec brez razločka stroke zavarovan za bolezen in to neomejeno na čas, uredi naj pa tudi, da dobi delavstvo pokojnino. Vsak delavec naj bi vplačeval po svoji stopnji v ta fond, glavni del pa naj odpade na kapitalista-delodajalca, kajti za njega se žrtvuje delavec in njegov zasluzek ne opravičuje kapitalista, da ga vrže v bolezn in onemoglosti na cesto ter ga pusti brez pomoči. Nekatera podjetja so sicer že precej uredila to vprašanje, toda koliko in koliko je še delavstva, posebno

onega, ki ima najmanjši zasluzek oziroma, ki ni stalno nastavljen in ki je v starosti in bolezn prepuščen še samemu sebi.

In ko bo delavstvo preskrbljeno za bolezen in starost, takrat bo nehala moderno suženstvo, beda in revščina bo znatno olajšana, delavstvo bo zopet z vsem jim veseljem hitelo na delo, država pa bo res demokratična in enakopravna.

Izpred porote.

Oskar Znidarič, Maks Znidarič in Društvo Martinčič, o katerih smo včeraj poročali, so bili vsi trije obsojeni in sicer vsak na 2. pol leta težke ječe. Razprava se je končala ob 2. uri popoldne. Ob 4. uri se je pričela prava nadaljevala in je bil prvi obsojenec opold Zupančič na 18 mesecev težke ječe, ki je kradel obleko v vojaškem skladišču, ki je kradel vojašnice. Nato je bil obsojen na 12 mesecev težke ječe Franc Heuffel, ki je imel revni služkinji Mariji Ramsbacherjevi njene prihranke v višini 1000-lir, katere je zamenjal za 4000 kron.

Končno je sledila precej zanimiva prava proti bratoma Alojziju in Pavlu Tepinu ter Josipu Susteršiču, mehaniku in blaznjarju posestniku v Zgornji Šiški, ki so bili obsojeni da so ukradli ob belem dnevu iz artiljerijske avto-delavnice avtomobilski kardani obsojeni iz diferencijala in dveh vzmeti.

Razprava se je pričela s senzacijo. Obsojenec Minol je bil namreč v svobodi in k prvi pravi ni prišel. Državni pravdnik dr. Modic je z ozirom na to okolnost postavil predlog, da se Minolova zadeva izloči, kateremu predlogu se je pridružil tudi Minolov zagovornik dr. Tominšek. Susteršičev zagovornik dr. Pegan pa ni postavil predloga, naj se cela razprava pravi, dokler ne bodo dobili Minola, ki je obsojen njegovemu klientu Susteršiču soudeležnosti tatvine. Dr. Modic se je protivil predlogu, ker Susteršič obdolžujeta tudi Tepinova. Peganov predlog je senat zavrnil. Alojzij Tepina je bil narednik. Opisal je dogodek v kritičnosti, ki je povzročila veliko spornost med obsojenci: »Straža je sploh cela mrtva, tudi stražnik je spal. Poklicati sem ga moral v rokah sem držal papir neko kazensko evidenco iz l. 1914.« Potrdil je tudi, da je Susteršič priganjal, da naj hitro diferencial razloži voza. Podnarednik Pavel Tepina je v svoji krito opisoval, kako so se peljali z Susteršičem diferencial in da se je Minol že prej s Susteršičem pogajal o nakupu diferenciala. Slišal je od njunega razgovora le tri, štiri besede: »Razdajli smo pri Susteršiču hitro diferencial.« Susteršič je pomagal. Minol mu je povedal, da se je s Susteršičem že prej dogovoril o ceni diferenciala, katerega sta nameralavla ukrasti. Minol je tudi rekel: »Če ne bo Susteršič plačal, homo pa diferencial drugam v Ljubljano peljali; že vem kam!« Susteršič je rekel, da je mislil, da diferencial ni bil ukraden. Nadsvetnik Zebre Susteršiču ni bil slab, da od vojakov take reči slišajo: »Dosti slabo, da od vojakov take reči slišajo!« — »To ni prvi tak slučaj pri Vas.« — »Kaj ste mislili diferencial prodati?« — »V Karlovec.« — Predsednik: »Vi ste bili zaupnik (fident) policije! Vaša dolžnost je za to, da bi bili naznanili tudi diferencial policiji. Vi ste sami predlagali, naj se zasluzi po Adamu o okolnosti, da ste dajali policiji podatke o tatovih!« Susteršiču je postalo malo slabo in bi se bil zgrudil na tla, če bi ga ne bila prišla Tepinova. Dr. Pegan je na to peljal Susteršiča iz dvorane. Susteršič je nekaj časa na klopi v prostoru za pričo, nato je šel s sodnim slugom g. Severjem imenovati in se je vrnil čez pol ure v porotno dvorano nazaj, kjer se je nato razprava nadaljevala. Predsednik g. nadsvetnik Zebre je na to čital ovadbo policije, v kateri se nahajajo zapisnik sestavljen z Minolom, v katerem je Minol poudarjal, da je Susteršič dobro vedel, da je bil diferencial ukraden in da ga je nameralav Susteršič prodati v Zagreb. Dr. Pegan je prijavil ničnost, ker se je ta zapisnik pribral kljub njegovemu protestu. Bivši vojak Mohorič kot priča zaslišan je povedal, da je bil diferencial ukraden, ne da bi bil vedel, da je bil diferencial ukraden. Bivši vojak Šavs je v diferencialni iskavi povedal, da je tudi vozil diferencial in da mu je Tepina rekel, da bosta dobila od Mohoriča za to 300 kron nagrade. Izvedenec gosp. Gorec je izpovedal, da je cenil vrednost diferenciala na 20.000 kron; kovinasta vrednost sama je znašala 3000 kron. Taki diferenciali se zdaj sploh ne dobe. Alojzij Tepina je bil zaradi goljufije in tatvine že večkrat v zaporu: celo 3 leta je bil, tudi Pavel Tepina je bil zaradi goljufije že dvakrat predkaznovan. Državni pravdnik dr. Modic je nato opozoril, da imajo vsi tatovi pri Susteršiču zavest, da imajo Susteršič kupuje vse ukradeno blago in da Susteršič kupuje vse ukradeno blago. Tudi rodbina Susteršičeve žene je v slabem slovesu. Brat njegove žene je bil ukradenec, gajno, njegova žena je prvotno rekla, da od tem nič ne ve, pozneje je pa priznala, da je od ukradenega denarja dobila 4000 kron. Susteršičev brat Susteršičev žene je pa tisti Ignacij, zaradi ki je bil v tem porotnem zasledanju. Porotnikom ropa obsojen na 20 let težke ječe. Porotnikom je senat postavil štiri glavna vprašanja. Državni pravdnik dr. Modic je v svojem govoru zahteval, naj se vsa vprašanja potrdijo. Če bi se potrdila, ne bi mogli preprečiti o deložnosti tatovine, je nasvetoval porotnikom, naj zahtevajo dodatno vprašanje o nakupu sumljivega blaga. Na to so govorili zagovorniki: dr. Pegan, Alojzij Tepina, dr. Žirovnik za Pavla Tepina in dr. Pegan za Susteršiča, nakar je nadsvetnik Zebre resumiral. Po posvetu, ki je trajal precej časa, so se vrnili porotniki in dvorane zahtevali od senata, naj stavi glede na Susteršiča dodatno vprašanje o nakupu sumljivega blaga, kateri zahtevi je senat ugodil. Dve-vega blaga, kateri zahtevi je senat ugodil. Porotniki ob 12. uri 12 minut popolnoma so porotniki po svojem prvotnem naznanili, da so popolnoma trdili na nje stavljen vprašanje, da so ob obeh Tepinovich soglasno s pristankom, da so povzročena škoda presešla 400 kron, da so v 4 da so zanikali vprašanje tčoba se Susteršiča o krivdi tatvine in z 8 in s 4 da so porotniki z ozirom na Susteršiča stavljen vprašanje o nakupu sumljivega blaga. Predsednik senata o nakupu sumljivega blaga je nato ob porotnega senata nadsvetnik Zebre je nato ob 12. uri 53 minut popolnoma razglasil sodbo, katero so se obsodili Alojzij Tepina na 1 leto, Pavel Tepina na 15 mesecev težke ječe in Susteršič na 800 kron globe. Ob 1. uri 5 minut popolnoma je nadsvetnik Zebre zaključil tošnje poletno porotno zasedanje.

Odgovorni urednik Jože Rutas.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tisk »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.